

01.06.2017

לכבוד	לכבוד	לכבוד
ד"ר רמה קלויר	ד"ר תמר קטקו	ד"ר חנה אבני-שיין
מרכזת ארצית של תוכנית רג"ב	ראש תוכנית רג"ב	דיקנית הסטודנטים
מכללת אחוה	מכללת סמינר הקיבוצים	מכללת סמינר הקיבוצים
ד.נ. שקמים פקס : 08-8588075	דרך נמיר 149, תל אביב יפו תל אביב יפו, 6250769	דרך נמיר 149 תל אביב יפו, 6250769

הנדון: התניית קבלת מלגת רג"ב בהשתתפות הסטודנטים בכנס

בהתנחלות בשטחים הכבושים

בעקבות הפרסומים בעיתונות, בעניין התניית המשך קבלת המלגה לפי תוכנית רג"ב, בהשתתפות הסטודנטים הזכאים למלגה, בכנס שהתקיים במכללת הרצוג בהתנחלות אלון שבות, הריני לפנות אליכם כדלקמן;

1. תוכנית "ראש גדול בהוראה" (תוכנית רג"ב) הינה תוכנית המופעלת מטעם משרד החינוך. היא נועדה להכשיר מורים ומנהיגים חינוכיים מצטיינים. לסטודנטים העומדים בתנאי התוכנית, מובטחת הלוואה מותנית מועדפת ל-3 שנות הלימודים עד קבלת התואר "בוגר בהוראה". עד לקבלת ההלוואה המותנת המועדפת, הסטודנטים ישלמו מכיסם את דמי ההרשמה והתשלום הראשון, אשר יוחזר לאחר קבלת הלוואה המותנית (לעניין זה ראו "נוהל משרד החינוך מצויינים להוראה" שפורסם באתר תוכנית המלגה של משרד החינוך). סטודנטים שהתקבלו לתוכנית רג"ב זכאים למלגת לימודים במשך כל שלוש שנות הלימודים ומלגת קיום שנתית.
2. לאור העולה מהכתבה, נודע לנו כי מספר סטודנטים הלומדים בתוכנית המצטיינים במכללת סמינר הקיבוצים, ומקבלים מלגה לפי תוכנית רג"ב, ביקשו לא להגיע לכנס השנתי של התוכנית, הנערך במכללת הרצוג בהתנחלות אלון שבות, מטעמים של השקפה פוליטית.
3. אולם, מכללת סמינר הקיבוצים לא נענתה לבקשתם והבהירה להם כי היעדרותם מהכנס תביא לשלילת המלגה להם זכאים.
4. עוד צוין בכתבה, שמחד, סמינר הקיבוצים הבהירו לסטודנטים כי, לפי הוראות משרד החינוך, קבלת המלגה מותנית בנוכחות הסטודנטים הזכאים למלגה בכנס השנתי, וכי מדובר בהנחיה שאינה פתוחה למו"מ. מאידך, משרד החינוך מסר בתגובה שקבלת המלגה אינה מותנית בהשתתפות באירוע. המלגה כאמור, ניתנת מטעם משרד החינוך, אשר לא הביע

התנגדות לאי השתתפות הסטודנטים בכנס ולכן לא מבחינתו אין כל התניה בתשלום המלגה רק עם ההשתתפות הפעילה בכנס שהתקיים בהתנחלות.

5. כאמור, התנגדות הסטודנטים להשתתף בכנס שמתקיים בהתנחלות אלון שבות, נובעת מטעמים של השקפה פוליטית. סטודנטים אלה "חשו לא בנוח" (כפי שנאמר בכתבה) להשתתף בכנס, וזאת משום שהם רואים בהתנחלויות הממוקמים בשטחים הפלסטינים הכבושים, כבלתי חוקיות, וזאת הגישה גם לפי המשפט הבינלאומי.

6. עמדתכם לפיה ההיעדרות מהכנס תביא לשלילת המלגה להם זכאים, וכי מדובר בהתניה חד משמעית שאינה פתוחה למשא ומתן, עולה בכדי כפיית השקפה פוליטית בעל כורחם של הסטודנטים באופן שיש בו השפלה לאותם סטודנטים ומדכאת אותם.

7. בנוסף לכך, עבור רבים מהסטודנטים הזכאים, מלגה לפי תוכנית רג"ב משמעות כלכלית רבה המסייע להסך בנטל הכלכלי הכבד במהלך תקופת הלימודים. לכן, שלילתה מטילה נטל כלכלי כבד על אותם זכאים. זאת ועוד, סטודנטים שנמצאו זכאים למלגה הסתמכו על קבלת סכום המלגה. ביטולה כעת בעקבות ההתניה שפורטה לעיל, פוגעת באינטרס ההסתמכות של אותם זכאים.

8. התניית קבלת המלגה בכפייה של השקפה פוליטית אחת על שניה, הינה התניה פוגענית ומשפילה ואשר פוגעת בחופש הביטוי הפוליטי של הסטודנטים המהווה זכות חוקתית. הלכה פסוקה, שתוכנו של חופש הביטוי הפוליטי משתרע על כל צורת ביטוי המבקשת להעביר מובן פוליטי. ואחת ממושכלות היסוד מאחורי ההגנה על חופש הביטוי הינה דווקא במצב של מחלוקת במיוחד בסוגיה ציבורית ופוליטית כענייננו.

9. בנוסף, חוק זכויות הסטודנט, התשס"ז – 2007, אוסר אף הוא על מוסדות להשכלה גבוהה מלהגביל את חופש הביטוי של הסטודנטים. סעיף 5 של החוק, מעגן את חופש הביטוי של הסטודנטים – "לכל סטודנט החופש להביע את דעותיו, עמדותיו והשקפותיו...". וסעיף 7 אוסר על מוסד למנוע מסטודנט לממש את הזכות לחופש ביטוי פוליטי. בהתניית המלגה בכפייה של השקפה פוליטית על הסטודנטים, המוסד מונע מאותם סטודנטים לממש את השקפתם הפוליטית הזו.

10. חופש הביטוי הפוליטי בתוך גדר האקדמיה, נידון לא פעם בבתי המשפט והודגש לא אחת, כי ישנה חשיבות מרבית לחופש הביטוי הפוליטי של הסטודנטים. בפסק הדין בעניין **תמוז**, עלתה שאלת משקלו של חופש הביטוי הפוליטי, ונקבע כי נקודת המוצא היא שאמנם למוסד להשכלה גבוהה יש שיקול דעת רחב בנוגע להיקף חופש הביטוי, אך דווקא במוסד אקדמי, חופש הביטוי מקבל "דגש כפול ומכופל" וזאת כפי שמתבטא גם בחוק זכויות הסטודנט (ראו: ת"א (ת"א) 1332/08 **תמוז איתי נ' אוניברסיטת תל-אביב**, עמ' 20 (פורסם בנבו, 30.9.2009)).

11. אמנם אסור להפלות קבוצות שונות על רקע שיוכם הקיבוצי, אך סוגיית ההתנחלויות היא שונה. סוגיית ההתנחלויות מצויה במחלוקת ציבורית מאז כיבוש השטחים הפלסטינים בשנת 1967 ואין לשאלת חוקיות ההתנחלויות עמדה חד משמעית במשפט הישראלי. מיותר לציין כי

המשפט הבינלאומי רואה בהם כבלתי חוקיות. ובהקשר זה ישנו ציבור רחב הרואה בעידוד קיום ההתנחלויות בגדה המערבית כחלק בלתי נפרד מעידוד ומתן לגיטימציה לכיבוש. עמדה זו, נתפסת כלגיטימית משום שהיא מבקשת להתנגד לכיבוש בדרכי שלום. הואיל וגם עמדה זו היא לגיטימית, אז האבחנה בין העמדות הפוליטיות של הסטודנטים שהם קבוצת שוויון אחת, לצורך מימוש הזכאות למלגה, הופכת לבלתי חוקית.

12. יתרה מזו, אקט זה, הינו אקט המפלה בין הסטודנטים בעלי השקפות פוליטיות שונות שחלקן נוגדות את ההשקפה של קבוצת הרוב התואמת את מדיניות רשויות השלטון. האבחנה הזו בין הסטודנטים המתנגדים להתנחלויות לבין אלו התומכים או הניטרליים, טמונה בה פגיעה בשוויון על בסיס ביטוי פוליטי. עקרון השוויון, גם הוא, מקבל תוקף מכוח סעיף 4 לחוק זכויות הסטודנט. לפי סעיף זה, מוסד מנוע מלהפלות סטודנטים מטעמים שונים בכמה מישורים, ביניהם הזכות לנגישות שווה של סטודנטים לקבלת מלגות.

13. יש לציין, כי כפייתם של הסטודנטים להשתתף בכנס בעל כורחם כתנאי לקבלת המלגה, המלגה משמעה "הענשה" בגין השקפה פוליטית. הענשה כזו אינה מידתית ואינה לתכלית ראויה.

14. לאור האמור לעיל, הנכם מתבקשים לבטל ולאלתר את התניית קבלת המלגה בהשתתפות הסטודנטים הזכאים למלגה בכנסים בעל כורחם.

בכבוד רב,

סאוסן זהר, עורכת - דין